

La nit de Sant Antoni a Caseres

Xavier Escarceller Puchol

de la Sociedad General de Autores de España

Cristalls de gebre, ferien sense pietat una brisa glaçada aquella nit del mes de gener.

Davant d'un turó poblat de pinedes, s'aturava esmaperdut un viatger... Unes clarors sospitoses, emergien pel darrere cap al cel; sense que fos per una sortida de la lluna, ni per una aurora boreal.

Infonia temor aquella resplendor creixent, pel seu aspecte de paorós incendi, que l'atribulat viatger creia tenir cada vegada més a prop.

La carretera nacional 420 que passa a un quilòmetre del lloc, llavors de trànsit molt escàs, va conduir el viatger passat el turó, al davant d'un panorama desolador.

Les flames, espurnes i el fum, no sortien d'un sol focus, ans per damunt de tots els edificis; tot el poble estava envaït per una catàstrofe. No hi havia dubte. Els crits i les exclamacions, eren les peticions d'auxili que no tenien resposta.

Paralitzat d'espant el visitant, va pensar que si s'atansava a socórrer, una sola persona, no faria res... no passava ni un sol vehicle per aturar-lo... Es va acostar a llegir les indicadors de la cruïlla... «A Gandesa». I va sortir cap allà com una exhalació, amb el nom del poble als seus llavis, al seu cap a la seva angoixa; fins que va arribar i trobà el primer vianant.

—Sisplau! Urgent! El quarter de la guàrdia civil?

—Jo li acompanyaré, bon home...! Què li succeeix?

—Un poble sencer s'està cremant!

—Déu meu...! Un poble sencer?

—Sí senyor...! pels quatre costats!

—I quin poble és?

—Caseres...!

—Caseres...? Diu que Caseres...?

—És una bola de foc!

—Ai quina gràcia em fa...!

—Vosté és un inconscient...!

—Em trenco de riure, cregui'm que en trenco de riure!

—Escolti... m'està prenent el pèl?

—Sort que no hem arribat al quarter.

—Estic perplex...

—Si entrem al quarter ja no en sortim!

—No en sortim per quina raó?

—Per haver-los donat una falsa alarma.

—Vol acabar d'una vegada?

—A Caseres estan celebrant la nit de Sant Antoni.

—Amb la ruïna de les seves llars?

—I dale... allí no es crema res, home!

—Doncs és una llàstima, per l'ensurt que m'han donat.

—Vosté mai no ha estat a la comarca...

—Mai; i cregui'm que ho recordaré mentre visqui.

—Com a record, el que li falta per veure.

—Això només em pot passar a mi!

—Li és igual passar una nit sense dormir?

—L'ensurt ha estat d'infart.

—Doncs per això mateix li fa falta un antídote.

—Un bon llit...

—Venir amb mi a Caseres.

—A Caseres?

—Jo no passo ni un any sense anar-hi.

—Acabaré de piròman!

Quan el foraster i l'acompanyant arribaren al poble «en flames» i el primer va poder admirar l'enorme quantitat de fogueres, va poder comprendre la raó de per què abans havia cregut patir un angoixós malson.

Les fogueres; a més de l'escalfor confortable de la nit neguitejant són la flama viva de la tradició. I en són tantes que hi ha hagut anys que en un sol carrer hom n'ha contat fins a cinc. En cada tros, en cada cantonada et sorprenen, per fer-te ofrena de llur càlida presència... Són l'acollidor aixopluc per a un poble en el qual petits i grans passegen entre elles; canten i s'escalfen fins a l'alba de l'endemà.

Cada grup de veïns té la seva foguera i la mostra amb orgull... La seva més gran il·lusió, és que la seva duri més que les altres... Algu-

nes, cremen fins a dos dies i dues nits, gràcies a l'arreplegada voluntària de grans troncs.

Sense elles, la nit no seria tan màgica... I ni el frenesí; la joia; el plaer i la convivència, de tot el qual ningú es sent estrany, no tindria aquest color que atreu i subjuga.

L'astorat visitant, es va sentir immediatament fascinat, i demanà conèixer a fons la història d'aquell singular encanteri... I no li varen faltar els cronistes, perquè ho era tot un poble.

La nit de Sant Antoni a Caseres, a la comarca és més coneguda que el TBO; i molt present a tot aquell que de lluny la pot conèixer... El seu origen ve d'antic. Ningú sap de quan.

El preludi de l'amè programa, s'inicia al capvespre amb l'encesa de les pires, que tant varen almar el nostre visitant; mentre s'integrava a l'ambient, sobretot durant les libacions que serien molt abundants fins els següents canvis de terci.

El cicerone ja s'explicava com un lloret; mentre el seu oient ja havia après a aixecar el porró. Havien estat també tres cops als bars.

De sobte, l'ambient s'havia inundat d'una flaire que prometia alegries gastronòmiques.

Les vores de les fogueres, s'havien convertit en enormes brasers circulars; mentre al voltant apareixien graelles i altres estris; safates amb vianda; rebosteria; salses i licors... Era el moment de la veritat. Del rostit i l'adobat al foc de les menges. I de seguida, el sopar col·lectiu compartit, i de vegades excessiu.

Tots els «caserols», es constituïen en grups des de llur infantesa; i no es separaven en tota la seva vida. Per tant, fins i tot la canalla perta-

nyia a la seva «colla».

Aital sopar, havia substituït el «ressopó» de l'una de la matinada. Per a alguns, aquesta mesura els va resultar bé; ja que més d'un any se n'anirien a joc abans de «sopar».

De la mateixa manera, la bona atipada abans del ball, posava l'energia més a punt; tot el vigor i suportar els recs de mistela; claret i ranci del qual hom abusava a pleret.

S'agafaven unes «pítimes» imponents. Bona excusa pels nois poc decidits per aconseguir parella estable. Era rar l'any en que en aquesta data no sortís un nou prometatge. Aquesta era la raó de que entre el jovent, fos més esperat el sant casament, que les festes majors del seu calendari.

Ara tanmateix, les coses han canviat. Són les noies les que es declaren; sense necessitat d'esperar Sant Antoni, ni d'alçar el colze per a res.

El nostre bon foraster, va tenir l'ocasió d'assistir a la moguda d'aquell ball de saló de tipus rústic; que ni tan sols els coixos es perdien... Aplaudint amb força aquells que es movien al compàs del vals, i era pas-doble. Podent escoltar pel damunt de la música, entre el remolí d'empentes i trepitjades, un breu i jocós diàleg entre els ballarins.

—Són aquestes les maneres d'agafar?

—Ho feia per no caure.

—I si qui cau sóc jo?

—Ja seria hora!

—Si posen un «cha cha cha», acabo tan arrugada, que no sabré si sóc dona o acordió.

El feliç foraster, s'havia familiaritzat tant i pre-

Festa de Sant Antoni a Caseres

guntat fins i tot l'arbre genealògic de molts, estava ja esgotat amb el quadern de notes; i marejat de contemplar les contorsions i bots.

–Fins quan dura aquesta dansa de salvatges?

–Fins l'hora de la xocolata.

–Xocolata al damunt? És que no temen aital rebombori als budells?

–El que temen, és que els forasters els passin al davant.

–Quina indirecta més directa!

–Com a directa la que posarem tots dos.

–Esperi... No estic fet a aquests tràfecs!

–Vol que el dugui a coll-i-bè?

–Nooo...! Creuran que jo també l'he agafada!

–El que importa és resistir fins a la subhasta.

–Com no subhastin les restes...!

La subhasta cap a migdia, era l'últim acte de la festa... Després de la missa, era tret el sant en processó fins a la plaça. El veïnat acudia a oferir els presents més variats. Regals que constituïen les delícies dels paladars més selectes... «Qui dóna més per aquest cistell de redotets...?» «Y per aquest parell de colomins...?» Aquests eren els crits que posaven els ànims dels «licitants», al nivell més alt de les ofertes.

El cicerone, es sentia totalment satisfet atenent el foraster fins a la fi del programa.

–Què li ha semblat la festa?

–Molt amena. Pot comparar-se a moltes altres conegudes.

–No és un bon observador.

–En què es nota?

–En que no s'ha adonat de quelcom molt especial.

–Quelcom que m'ha passat per alt?

–El més important... Ha vist a algú discutint? Ha presenciat alguna baralla?

–Sí que és cert...! Això que es gasten bromes molt pesades.

–És una nit, en la qual manen més els de dins que els de fora.

–Totalment exacte. I a què es deguda aital harmonia?

–Deu de ser un esperit que va lliure enmig de tots...

–Que no sigui l'esperit del vi.

–El geni de la concòrdia. Ningú no podrà afirmar a través dels temps que hagi presenciat un altercat.

–És admirable, no m'importaria viure en aquest poble... I a vostè?

–Ja hi visc... sóc d'aquí!

Cooperativa Agrícola Sant Isidre

Aquesta Cooperativa es va constituir l'any 1963, quan es construí l'edifici que ocupa actualment. Els diversos productes del camp que administra la Cooperativa són:

Les ametlles, que porten a la OPA de Vallde-roures, a la qual estem associats. Any 2003: uns 120.000 kgs.

Olives. Darrerament s'ha arranjat el molí a fi d'obtenir un oli millor amb una producció d'uns 95.000 kgs.

Raïm. Des de fa dos anys estem associats amb la Cooperativa Agrícola de Vilalba dels Arcs, per mediació d'Unió de Reus. A Vilalba hi duem el raïm, i es allí on s'elabora tot el procés per a l'obtenció del vi. Aquest any 2004 iniciarem l'embotellament del vi de criança amb el nom Plans 1963, després de romandre catorze mesos en bot de rore. L'actual producció és d'uns 870.000 kgs.

La Cooperativa subministra també adobs i productes fito-sanitaris als seus socis.

